

مجموعه افسانه‌های ایرانی

جلد ششم

گردآوری و بازنویسی

زهرا مهاجری

مهاجری، زهرا، ۱۳۳۰ - گردآورنده	سرشناسه
مجموعه افسانه‌های ایرانی؛ گردآوری و بازنویسی زهرا مهاجری.	عنوان و نام پدیدآور
مشهد: به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)، ۱۳۸۵ -	مشخصات نشر
ج.	مشخصات ظاهری
به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی): ۱۶۴۳.	فروست
۴ - ۲۰۱۸ - ۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸	شابک
جای‌های مکرر:	چاپ‌ت
افسانه‌ها و قصه‌های ایرانی.	موضوع
به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی).	شماره افزوده
۱۳۸۵ م ۸۷/۳/۹۹۳ PIR	رده بندی کنگره
۳۹۸۲۰۹۵۵ ج	رده بندی دیسی
۱۳۲۱۶۱۰	شماره شابک

کتاب‌های ایران

دوره کودکی و نوجوانی به نشر

۱۳۸۳

مجموعه افسانه‌های ایرانی (دفتر ششم)

گردآوری و بازنویسی: زهرا مهاجری

چاپ اول / ۱۳۹۳

۳۰۰ نسخه / وزیر

چاپ: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

شابک: ۴ - ۲۰۱۸ - ۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

قیمت: ۴۳۰۰ ریال

حق چاپ محفوظ است.

دفتر مرکزی: مشهد، بلوار سیار، خیابان میلاد، ه. پ. ۹۱۳۷۵/۴۹۶۹ * تلفن ۳-۲۷۶۲۵۰۰

دورنگار ۳۷۶۵۷۰۶ * دفتر تهران: ۸۸۹۶۶۲۰، ۸۸۹۶۲۳۰ * دورنگار ۸۸۹۶۵۹۸۲

نشانی اینترنتی: www.Behnashr.com * پست الکترونیکی: Publishing@behnashr.com

فهرست مندرجات

۷	
۱۳	 ۱- ماه نیل
۱۹	 ۲- شش تیر مم
۲۳	 ۳- دختر پادشاه
۲۷	 ۴- ماهی بیا هو
۳۰	 ۵- قاضی و غلام زیر ب
۳۲	 ۶- دُرَنج
۳۴	 ۷- راز شاه سکندر
۳۶	 ۸- سلیمان پیامبر و پادشاه
۳۹	 ۹- اُشترِ صراحی گردن
۴۱	 ۱۰- دختر پادشاه و سنگ صبور
۴۴	 ۱۱- میشکال
۵۱	 ۱۲- جهان تیغ و نورالعین
۵۷	 ۱۳- پیرزن و روباه
۶۱	 ۱۴- شیخ سعدی و پسر ابله
۶۱	 ۱۵- تازی و پسر پادشاه
۶۴	 ۱۶- چین و ماچین و سه گلما
۶۸	 ۱۷- برادر عاقل و برادر دیوانه
۷۰	 ۱۸- انوشیروان و بوذرجمهر
۷۳	 ۱۹- شادمهر و کوپَر خاتون

- ۲۰- ثَمَلی ۷۷
- ۲۱- چاکر چارچم ۸۱
- ۲۲- چَکِه ۸۲
- ۲۳- چوپان و ازدهای هفت سر ۸۹
- ۲۴- گاو زرد ۹۲
- ۲۵- چورو و گندمه ۹۶
- ۲۶- شاهزاده بهرام و آهوی زیبا ۱۰۱
- ۲۷- سر جانای ستمی ۱۰۵
- ۲۸- تاجر و فالگیر ۱۰۸
- ۲۹- عجم و دستر پادشاه ۱۱۲
- ۳۰- تاجر و برده‌های روغن ۱۱۶

پیش‌گفتار

افسانه یا همان «قصه تخیلی» یا «قصه جن و پری»، یکی از انواع قصه‌هاست که در آن وقایع و زندگی در کنار ماجراهای عجیب و غیرواقعی، بیان می‌شود. قصه‌ها نویسنده مشخص ندارند و از بطن جامعه نشأت می‌گیرند. افسانه‌ها بیانگر آرزوها، حکمتها و تدبیرهای زندگی هستند که انسانها در هر دوره، افسانه‌ها را در ذهن خود می‌پرورانند و در صدد انتقال تجربیات به هموعان خود برمی‌آیند. روند کلی افسانه‌ها به گونه‌ای است که گویی نیروهای طبیعی و ماورای طبیعی دست به دست هم داده‌اند تا پیروزی را از آن خیر و نیکی سازند و هر آنچه بدی و شر است، نابود کنند. بدین دلیل است که خواننده افسانه، در پایان مسه با اطمینان از این که حق همیشه پیروز است و دادگری بر بیداد و ستم، وفاداری بر خیانت و خیر بر شر غلبه خواهد کرد، آرامش خاطر می‌یابد و گویی انرژی مثبتی را در دلش را فرا گرفته، باشوق و امید بسیار به قلمرو آینده وارد می‌شود.

افسانه‌های ایرانی که سینه به سینه نقل شده و به دست ما رسیده است، بخش مهمی از فرهنگ ملی ما را تشکیل می‌دهند. چنانچه بخواهیم هویت و فرهنگ خود را حفظ کنیم، نخست باید این افسانه‌ها گردآوری و ثبت شود تا از میان نرود. سپس از طریق مطالعه، نقل و بازگویی آنها، امکان آشنایی

نسل جدید با این قصه‌ها و افسانه‌ها فراهم گردد. البته از رهگذر مطالعه افسانه‌ها، فواید دیگری نیز نصیب خواننده و شنونده می‌گردد؛ مانند:

۱. افسانه‌ها دارای پیامهای اخلاقی - تربیتی باارزشی هستند. از آنجا که این نکته‌ها و پیامها به شکلی غیرمستقیم بیان می‌شوند، کودک، نوجوان یا بزرگسال، این پیامها را با رغبت دریافت می‌کند.

۲. هر کدام از افسانه‌های ایرانی، زمینه‌ای خاص و محتوایی مشخص دارد. بدین معنا که علت وجودی یک افسانه، به تجلی آرزوها، تجربه‌ها، دغدغه‌ها و دغدغه‌های انسان و نشان‌دادن راه‌های حل مشکل برمی‌گردد؛ از این رو، زمینه‌ها و سیر محتوایی افسانه‌ها متفاوت است. هر یک از این افسانه‌ها زمینه‌ها، می‌تواند برای خواننده یا شنونده آموزنده و هشدار دهنده باشد و هم‌را با به تفکر و اندیشیدن وا دارد.

۳. می‌تواند فعالیت فعال و سازنده در انسان، زمینه‌ساز خلاقیت و نوآوری‌های اوست. افسانه‌ها سرشار از این گونه تخیلات می‌باشند، در فرایند پرورش قوه تخیل و ابتکار و خلاقیت فرد، تأثیر بسزایی دارد.

۴. مطالعه افسانه‌ها و گوش دادن به آنها، برای همه گروه‌های سنی سرگرم‌کننده و لذت‌بخش است. در این لذت معنوی، انگیزه کتابخوانی را در فرد افزایش می‌دهد. والدین و مربیان که بتوانند طعم شیرین خواندن را به کودکان و نوجوانان بچشاند، بزرگ‌ترین خدمت و بیشترین لطف و محبت را در حق ایشان روا داشته‌اند. به سبب این رفیع تنهایی و خورشید فروزانی برای کسب دانش و آگاهی دویستار فرزندان و شاگردان خود قرار داده‌اند.^۱

۵. علاوه بر موارد یاد شده، از افسانه‌ها می‌توان برای قصه‌گویی در خانه، مجلس مهمانی و عروسی، سفر، جشن تولد، کتابخانه، مهد کودک و مدرسه استفاده کرد. نقل این افسانه‌ها در محیط خانه و خانواده، اعتمادی متقابل میان والدین و فرزندان ایجاد می‌کند، فاصله فرهنگی میان نسلها را کم‌رنگ نموده، به درک متقابل آنها از یکدیگر کمک می‌نماید.

نقل قصه در مجالس مهمانی، می‌تواند صمیمیت و گرمی خاصی به محفل و مجلس بدهد؛ بخصوص این‌که از صحبت‌های یهوده و احیاناً گویی غیبت پیشگیری می‌شود. در سفرها نیز مطالعه یا نقل افسانه‌ها می‌تواند دل‌نشین باشد و سفر را در نظر مسافران، بویژه کودکان و نوجوانان، کوتاه، دلپذیر و خاطره‌انگیز کند.

جشن تولد یکی از مناسبت‌ها، بویژه کودکان، فرصت بسیار مناسبی است تا بزرگ‌ترها برای بچه‌ها قصه تعریف کنند یا کودکی که مهمانی به خاطر او برپا شده، به اتفاق دیگر بچه‌ها را برای حاضران تعریف یا اجرا کند. کتابخانه‌ها نیز به دلیل این‌که کتابهای قلمه و افسانه زیادی در خود دارند و محل تجمع کودکان و نوجوانان نیز هستند، موقعیت ویژه‌ای را در اختیار مربیان و کتابداران قرار می‌دهند تا قصه‌ها و افسانه‌ها را برای آنها بخوانند و قصه‌گویی کنند.

قصه‌گویی و اجرای نمایش در مهد کودکها، رایج‌ترین و به‌صرفه‌ترین برنامه تربیتی-آموزشی است که فرصت مغتنم و ارزشمندی را در اختیار مربیان قرار می‌دهد تا بتوانند تمامی نیازهای فکری و روحی کودکان را از طریق قصه‌گویی تأمین کنند و آموزش نکات و مسائل مختلف را از طریق قصه، آسان و دلپذیر نمایند. در مدرسه‌های ابتدایی ما چنانچه باید و شاید، به قصه‌گویی توجه نشده است؛ حال آنکه هنر قصه‌گویی می‌تواند نیروی کمکی مؤثری برای معلمان باشد. آنها می‌توانند به کمک قصه‌ها در زمینه

آموزش زبان و ادبیات، علوم، اجتماعی، تاریخ، جغرافیا، دینی و حتی ریاضی، تدریس گیرا و مؤثر و نشاط‌بخشی داشته باشند.

در طول ۱۰ سال گذشته، که دفترهای اول تا پنجم «افسانه‌های ایرانی» به چاپ رسید و در اختیار علاقه‌مندان به زبان و فرهنگ این سرزمین قرار گرفت، با افراد مختلف از جمله، مادران، کودکان، مربیان، معلمان، استادان و پژوهشگران ارتباط داشته و برخورد کرده‌ام. آنها در مقابل این پرسش من، که: «در مورد مجموعه افسانه‌های ایرانی چه نظری دارید؟» پاسخهای مختصر و جالبی داده‌اند. برای نمونه، موارد زیر از میان این پاسخها انتخاب شده است:

خانم ایرینی، پزشک عمومی:

«مجموعه افسانه‌های ایرانی» در خانه ما خیلی طرفدار دارد. دخترم در کلاس اول و منم و پسرم در کلاس چهارم ابتدایی، درس می‌خوانند و هر دو نفرشان «مجموعه افسانه‌های ایرانی» را چندین بار خوانده‌اند و خیلی دوست دارند. پسرم، همیشه سرا جلد بعدی (دفتر ششم) افسانه‌ها را می‌گیرد، چون آن‌قدر این افسانه‌ها را خوانده که تقریباً حفظ شده است. احساس می‌کنم، پسرم «مجموعه افسانه‌های ایرانی» را از دیگر کتاب قصه‌ها و خواندنیهای خودش، بیشتر دوست دارد.

خانم نیره مهاجری، مدیر کودکان کستان:

هر وقت قصه‌ای را برای بچه‌ها می‌خوانم، احساس می‌کنم به دوران شیرین کودکی برگشته‌ام و با آن رؤیای قشنگ، سرشار از انرژی و نشاط می‌شوم. در ساعت قصه‌گویی، وقتی نور اتاق را کم می‌کنم، بچه‌ها دایره‌وار با آرامش می‌نشینند و من نقل قصه را شروع می‌کنم. هیچ‌گاه حالت چهره و نگاه معصومانه آنها را فراموش نمی‌کنم که چه طور همراه با صدای من و فضای قصه، به دنیای تخیلات شیرین سفر می‌کنند.

خانم دلشاد ادهمی، مدرس تربیت معلم:

در دوران کودکی، بعضی از این افسانه‌ها را از زبان عمه مهربان خود شنیده بودم که بسیار برایم لذت‌بخش بود؛ ولی بعدها آنها را فراموش کردم. این افسانه‌ها در کتاب «مجموعه افسانه‌های ایرانی» به صورتی متنوع و جالب گردآوری شده است. تلاش شما در جهت ماندگاری و حفظ افسانه‌های ایرانی که سبب شکل‌گیری شخصیت کودکان این سرزمین می‌شود، بسیار با ارزش و نتیجه‌بخش است.

خانم محترم شجاع، کارشناس آموزش ابتدایی:

افسانه‌های این مجموعه، قشنگ و جالب است و هر کس آنها را بخواند، شما را دوست می‌داند. من که پسر پنج‌ساله‌ای هستم، این افسانه‌ها را خیلی دوست دارم. وقتی یکی از آنها را که قبلاً برایش گفته‌ام، دوباره تعریف می‌کنم، در حالی که اسمش را آن را فراموش کرده‌ام، مجبم را می‌گیرد و قسمتی را که جا افتاده، یادش می‌آید. گاهی اوقات هم به من می‌گوید: «مامان بزرگ، حالا یک قصه از مردتون دریارین!»

خانم معصومه سعیدی شهری، دبیر تربیت معلم:

به عنوان یک فرهنگی، از گام ارزشمندی که در راستای حفظ میراث فرهنگ و ادب ایران و قصه‌های این مرز و بوم برداشته‌اید بسیار سپاسگزارم. ما انسانها در هر مرحله‌ای از زندگی، به شنیدن قصه نیاز داریم. من از خواندن این افسانه‌ها بسیار لذت می‌برم. پسر من که دانش‌آموز کلاس چهارم ابتدایی است، بیشتر آنها را در تابستان خوانده و گاهی در انشای خود در آنها استفاده می‌کند. اگرچه، امروزه فرزندان ما به کارتونها و بازیهای رایانه‌ای بیشتر علاقه نشان می‌دهند و اوقات خود را با آنها پر می‌کنند، لازم است خانواده‌ها با برنامه‌ریزی درست، وقتی را برای مطالعه جانبی فرزندان خود در نظر بگیرند و در کنار هم، به خواندن افسانه و قصه بپردازند تا هم

تجربه‌ها و مهارت‌های زندگی را از خلال این قصه‌ها بیاموزند و هم دامنه لغات، فن بیان و نگارش کودکانشان رشد پیدا کند و در آینده افرادی موفق و سعادتمند باشند.

www.ketab.ir